

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Évesz ábra 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, városok, gazdasági egyesületi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, köznevelési és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapj k.

Telefon-szám 15. Egy példány 10 fillér. Telefon-szám 15.

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

SZÁSZ ENDRE

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adjuk.

Apróhirdetések havankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 3 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér so a 1 K. A nyílt-tér és hirdetések díja előre fizetendő.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10.489. szám.

Résen legyünk!

Írta: Gotthárd Sándor, orsz. képviselő.

Mikor Deák Ferenc 1867-ben a kiegyezést megcsinálta, valószínűleg a nagy természet háztartásának törvényeiből a symbiosis, az együttélés törvénye lebegett a haza bölse szeméi előtt.

Ezen természet-törvény szerint két különböző faj egyedei egyesülnek azért, hogy a létért való küzdelem nagy harcában egymással szövetkezve, közösen, egyesült erővel inkább megküzd-hessenek a létezésüket fenyegető erőkkel és ellenállásokkal, mintha életüket teljesen önállóan és egyedül folytatnák. Ez a természeti jelenség a symbiosis, melynek jellegzetes jellemvonása az, hogy a benne élő és szövetkezett két egyén együtt él, közösen él, anélkül, hogy fajilag összetartoz-nék és anélkül, hogy közös élet-fenntartási törekvésében egymás-nak kárára volna.

1867. óta sajnos 32 évi szomorú tapasztalat megmutatta, hogy az a viszony, melyet mi Ausztriával fenntartunk, nem symbiosis, nem együttélés, hanem kifejezetten a természet világából vett másik törvény képmása, az élősködés, parasitizmus. Az élősködés természet-törvénye szerint az egyik faj rá van telepedve a másikra és annak rovására él, fejlődik és erősödik. A szenvedő alanyt ebben a kellemetlen viszonyban „gazda egyénnek“, a ráragadt és gazda rovására élősködő, fejlődő fajt parazitának nevezik. És a természet törvénye az, hogy a parazita soha sem válik a gazda-alany előnyére, hanem mindig annak kárára, lassu kiélésére vezet. És a gazda-alany bármely lassan, bármely észrevétlenül napról-napra gyengül, sorvad, míg végül, ha élősködőjétől nem menekülhet, akkor elpusztul bele.

Éppen ezért künn a szabad természetben minden parazitát tartó gazdaalany igyekszik rettenetes vendégétől, a parazitától menekülni és a létfenntartás természetes ösztöne alapján a létérti küzdelemben mindent elkövet, hogy parazitájától szabaduljon. És e törvény alól a földteke háztartásának életében nincsen kivétel.

Deák Ferenc nem gondolta és nem láthatta előre, hogy a kiegyezésben megkötött együttélés Ausztriával nem symbiosis,

hanem parasitizmus és sajnos, mi magyarok vagyunk a szenvedő gazdaalany, melyet az élősködő Ausztria napról-napra sorvaszt.

Pedig ez oly természetes, de most már megdönthetetlen igazság is, melyet csak a vak nem lát, vagy az, aki látószemeivel látni egyáltalán látni nem akar. Ennek természetes okait akarom csak röviden felfejteni.

A monarchia, mint ilyen államközösség, a külállamokkal szemben védvamos politikát folytat, tehát iparát, közgazdasági életét vámsorompókkal védelmezi.

Ellenben a két állam egymás között szabad kereskedelmi politikát folytat, vagyis a két önálló államot egymásközött vámkorlátok nem határolják, tehát szabadkereskedelmi politika gyakorlati alapján állanak. Ez a szerencsétlen helyzet öli meg közgazdaságilag az iparilag fejletlenebb és gyengébb államot. Természetes, ha én, mint a közgazdasági élet egyede, a nagy világgal szemben elvagyok zárva vámsorompókkal és nem élvezhetem a világipar óriás versenyének és olcsóbbító folyamatának előnyeit kifelé, mert hiszen a legműveltebb világ pompás és olcsó iparcikkeitől és azok olcsó bevásárolhatóságától vámsorompók választanak el, akkor én drágáért vásárolok. Ellenben rám van szabadítva egy velem egy asztalról élő ország, mely ország ipara gazdagabb, erősebb, mint az enyém, akkor én kifelé el-estem a szabadkereskedelem hatalmas világversenye által nyújtott előnyöktől, ellenben befelé beleestem a szabadkereskedelem farkasvermébe, mert a nálamnál hatalmasabb erejű iparral bíró és hasonlíthatatlanul töke erősebb ország, agyon nyom a maga szabadkereskedelmével, melyet vámsorompó nélkül gyakorol és agyon nyom töke gazdagságával is, ahogy agyon nyomja az uzsorás az adóst; mely viszonyban a töke nem áldás többé és a pénz nem hatalom, hanem egyszerű szivattyu, mely kamat alakjában szivja fel vérünket és természetes életnedvünk minden keringő folyadékát.

E szerencsétlen viszony folytán, melyet az 1867. teremtet meg, mi gyarmatállam lettünk, a társ Ausztria nyomorult gyarmata. De még milyen gyarmat?!...

Angliának, Németországnak, Franciaországnak stb. a maguk gyarmatai milliárdokat emésztettek meg, mert fenn kell miattuk tartani legalább is a velük való forgalom, kereskedelem és közlekedés eszközeit és ezeket az eszközöket megfelelő hajóhadakkal őrizni is kell. Nálunk, a mi gyarmatviszonyunkban ez a teher nincsen, mi magunk tartjuk fenn közlekedésünknek, e lecsapoló szivattyuknak összes terheit, költségeit. Fizetjük közlekedési eszközeink és forgalmi eszközeink összes megteremtési és fenntartási költségeit, vasutat, postát, közutakat stb., hogy azokon az idegen iparúru, mely a mi iparunk vesztére tör, ránk nézve ingyen, a mi költségünkön és terhünkre beszélhasson a consum területre. Mi a saját terhünkre és költségünkre vagyunk Ausztria gyarmatállama és ebben a szerencsétlen helyzetben a világ egyetlen más állama sincsen.

Az erősebb iparu Ausztria mellett a mi iparunk nem fejlődhet, hanem igen természetesen a két állam közt fennálló szabad kereskedelem folytán, Ausztria ipartermékeinek behozatala a népesség szaporodásával és igényeinek növekedésével évről-évre nagyobb lesz, mi pedig milliárdot meghaladó — idegennek kifizetett — tőkével leszünk progressive szegényebbek. No és ez a viszony nem együttélés, nem symbiosis, hanem kifejezetten élősködés, hol a szenvedő gazda mi vagyunk.

Természetes, hogy e szerencsétlen viszonyon csak az segíthet, ha a parazitát lerázhatjuk nyakunkról és attól menekülni igyekszünk.

Ennek csak egy módja van: *Az önálló gazdasági berendezkedés. Még pedig önálló bank és önálló vámsorompó.*

Természetes, amint mi gazdasági életünk önállóságához jutunk, a természetes fejlődés órási felledülésében oly arányban, amint mi gyorsan és rohamlépéssel fogunk erősödni, éppen olyan mértékben, ahogy mi fejlődünk, fog visszafejlődni, gyengülni Ausztria, mint ahogy visszaesik a bőséges emlőtől elválasztott pufók csecsemő. És ez az, ami Ausztriának fáj, és ezért nem akarja megadni soha sem a mi fejlődésünk eszközeit, a mi gazdasági és politikai függetlenségünket. Ezt előbb-utóbb úgy kell

kivívni, kiküzdeni, mert az ölünkbe hullani nem fog soha.

A tételes törvény adta kezünkbe a fegyvert, hogy a bankközösségből 1911. évben szabadulhatunk. A vámközösségtől pedig 1917-ben menekülhetünk csak. A magyar nemzet közgazdasági életének évezredes történelmében világgraszáló két forduló pont ez. Mentől közelebb jutunk hozzá, Ausztria annál nagyobb erővel, erőszakkal és cselvetéssel fog ellene küzdeni és — úgy látszik — sajnos, ellenünk lesz mindig az Ausztria érdekeit védő császári akarat is.

És mi most, a nagy küzdelem első élet-halál harcánál veszünk össze magunk között. Mély fájdalommal tölthet el minden magyart, hogy a bankközösség megszüntetésénél a 67-es pártok nincsenek velünk! Egyeséges erővel könnyebben kiküzdhetnénk a nemzeti bankot.

De hogy éppen most dobnak be tüzcsóvát, mely a koalícióba lépett pártok erejét szétrombolja, az nemcsak könnyelmű, de lelkiismeretlen és hazafiatlan dolog, vagy akna, mely pokoli ravasz-sággal van odavetve e szegény nemzet alá.

Én úgy látom akna! A mérhetlen Oceánok leghatalmasabb Leviathánját a Petropawlowszk admirál-hajót pozdorjává törte egy 80 kg-mos akna. Pedig ennek a vaskolosszusnak bordája valamivel erősebb volt, mint a magát már-már túl élt koalíció roskadozó összetartó abronsai.

A baj, amely egy komolyabb robbanással előállhat, kiszámíthatatlan nagy lehet.

Veszedelemes akna felett jár politikai gályánk!

Tehát mindenki résen legyen!

— *A felekezeti iskolák feliratai.* Az elemi népoktatás szabályozásáról szóló 1907. évi XXVII. t.-c. elrendeli, hogy az iskolai épületeken első sorban, a többinél nagyobb betűkkel, magyarnak kell lennie a felírásnak. A pponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter most a vármegyék közigazgatási bizottságait utasította, hogy a törvényellenes felirásokat haladéktalanul távolítsák el. Egyben köteletségükre tette a miniszter a politikai hatóságoknak azt is, hogy amely iskolafenntartó ez újabb rendelkezésnek eleget tenni vonakod-nék, vagy a jövőben a kifogásolt felírásmódot újra alkalmazná, azt a tanítói nyugdíj-alap javára fizetendő 500 korona pénzbírsággal sújtsák.

POLITIKA.

— A helyzet képe. —

A politika homlokterében a háboru fenyegető réme mellett Kossuth Ferenc bécsi útja áll. A mig egyfelől tendenciózus hiradások igyekeznek a háboruval bíró jelentések-ből is biztos következtetést vonni a háboru küszöbön állásáról, addig az ország népe elsősorban Kossuth audenciájától vár nagy eredményeket. Kossuth, aki nemrégiben a kézdivásárhelyiekhez intézett táviratában jelentette be komoly határozottsággal, hogy elszántan küzd az önálló kartel-bank mellett, most a félegyháziakat felkereső táviratában erősítette meg ezt a nyilatkozatot. Igen valószínű, hogy a kihallgatás e körül a fontos dolog körül forog. Ami a háborus híreket illeti, dacára az erőszakkal való felfujni akarásnak, megállapítható, hogy ezidőszent még határozottan nem lehet szó róla. A jövő mindenesetre érdekes fejleményeket ígér itt is. Az utóbbi napok fontosabb mozzanatai egyébként ezek:

A háboru réme.

A hosszú ideig szünetelő háborus hírek újra megjelentek a sajtóban. Szerbia örökös kardcsörtetéseihez, tüntető népgyűléseihez unos-untig hozzászórtunk ugyan már, de most nagyobb jelentőséget ad a dolognak Oroszország hirszerinti frontváltása. Angol jelentés szerint ugyanis Oroszország rekompenzációkat köpetel Szerbia számára, amelynek mibenlétét még európai konferencia határozná meg. A hirt még nem erősítették meg s így a hozzáfűzött kombinációk is tárgytalanok még. Már csak a külső képhez tartozik annak megemlítése, hogy az újságok mozgósításról beszélnek — ami nincs és holmi telefon-cenzuráról költenek álhireket.

Kossuth útja.

Kedden délelőtt 11 órakor jelent meg Kossuth Ferenc a király előtt, aki Apponyi Albert gróf és Sztéryni József kíséretében utazott Bécsbe. A bécsi ut nyilvánvalóan a bankkérdéssel van összekötöttesben s informatív jelleggel bír. A király kegyesen fogadta a minisztert, aki szerdán utazott haza.

„Az én bűnöm“.

A rég elfeledett darabont világ egyik minisztere, Hegedüs Ferenc — van-e, ki e nevet ismeri — röpíratban védekezik, hogy miért lépett be annak idején a kabinetbe. Hegedüs ur a szürke ismeretlenség bizonyára unalmas egyhangúságából lépett ki a porondra, naiv hiszékenységével jelentvén ki, hazafias kötelességének tartotta a nemzet árulói közé állani s ő, az ország alkotmányához szigorúan ragaszkodott. Hogy olvasója alig akad majd a védiratnak, az természetes és teljességgel felesleges is volt a kiadása. A nemzet megalkotta már véleményét Hegedüs et Comp urakról s kár az ilyes okvetetlenséggel felujtania a begyógyult sebeket.

Béke a koalícióban.

Egyhangulag megszövegezett és elfogadott nyilatkozattal kötötte meg szombat este a függetlenségi párt és a néppárt a békét. Mind a két párt-

ban felolvasták a nyilatkozatot, amely kimondja, hogy egyik párt sem azonosítja magát a másik ellen intézett hírlapi támadásokkal.

A Kossuth-muzeumért.

Egy balsikerű udvarhelymegyei akció.

(Saj. tud.) Negyven egynehány szobra áll az országban Kossuth Lajosnak. Körülbelül ugyanannyi városban, községben gyűlnek halomra a fillérek, hogy szoborban örökítsék meg szent emlékét. Nem nehéz leszögezni tehát a tény, hogy nagyobb embere, akinek annyi millió magyar hordozná nevét szívében, nincs ma az országban Kossuth Lajosnál

Azt gondolhatnók hát, hogy annak az embernek a kultuszát, akit a lelkebe vett a magyar nép, egyaránt üzik muzeumok, s könyvtárak, egyesületek, amelyek rendszerint a kegyeletes megemlékezés tanyái. Azt hihetnők, hogy ha egy lelkes hazafi buzgósága százezreket érő muzeumát tömöríti az egész országban szétszórta Kossuth-ereklyéket, a törvényhozás, a kormány — szóval: a nemzet siet elsősorban nemzeti közkinccsé tenni a szent gyűjteményt. Az alábbi sorok szomoruan cáfolnak rá a mi balga hiszékenységünkre. Annál fájdalmasabban érint minket ez, mert itt részben egy udvarhelymegyei akció balsikeréről van szó, amelyben részesedik velünk egy csomó hazafias vármegye.

Az egész ország közönsége ismeri azt a nagyértékű gyűjteményt, amelyet Kreith Béla gróf fíradhatatlan buzgalma egy emberéleten keresztül megteremtett. A Kossuth-muzeum ez, amely nemcsak a turini szent ereklyéit, hanem a szabadságharc egy csomó nagyértékű emlékét is magában foglalja. Erre a százezreket érő muzeumba most szomorú sors vár. Az elpusztulás veszélye fenyegeti. A tulajdonos Kreith Béla gróf Bánffy báró miniszterelnöksége idején ingyen engedte át a muzeumot a kormánynak, csak hogy az elpusztulástól megmentse, azonban még így sem kellett. Kilakoltatta a főváros is a muzeumot a tulajdonában levő helyiségből, szóval mindenféle üldözéssel találkozott a gyönyörű gyűjtemény. Kreith gróf ismételt memorandummal fordult a kormányhoz, legutóbb Apponyi Albert grófhhoz, segélyt kérve a muzeum számára, amelyet az a veszély fenyeget, hogy 25 éves jubileuma alkalmával semmisül meg. Az ország hazafias törvényhatóságai sürgettek ezt leginkább, köztük, a mi vármegyénk, Udvarhelymegye is. Hasztalan volt minden. A muzeum még azt a néhány ezer korona — talán mindössze nyolcezerrel volt szó — segélyt sem tudta megkapni, amely elengedhetetlen feltétele létének.

Ilyenformán tehát végleg a pusztulásnak nézne elé a Kossuth-muzeum. Az utolsó forum azonban, a magyar nép még nem mondotta ki az utolsó szót sorsa fölött. Az még megmentheti és meg is fogja menteni. És mi hisszük azt, hogy Kossuth nagy nevének varázsa teljes tisztaságában ragyog a székelység előtt is. Nem akarják elhinni,

hogy ne sietne minden székely fillérével segítségére a Kossuth-muzeumnak. Papok, tanítók indítanak gyűjtést hűveik körében, gazdakörök adják össze filléreiket, mulatságok rendezői adják oda a jövedelmet ennek a nagy célnak, amely igazán jótékony is. A „Székely-Udvarhely“ ezennel megnyitja hasábjait a gyűjtésnek, minden fillért, amelyet a Kossuth muzeum javára beküldenek hozzánk, nyugtáznak, rendeltetési helyére juttatunk. Mi bizunk a székely nép hazaszeretében, tehát a sikerben is.

Visszhang egy cikkre.

— A hazafias románok álláspontja. —

A „Székely-Udvarhely“ legutóbbi számában közölt vezércikknek visszhangja is támadt már. Előkelő román kézből vettük az alábbi sorokat, amelyek hű kifejezői a hazafias románság álláspontjának. Ezért bír érdekességgel a cikk, amelynek ime helyet is adunk:

Mint minden nemzetnél, úgy a román nemzetnél is megvan az ősi székásokhoz való ragaszkodás. Az idők teltevel családok keletkeztek s családok tüntek el a föld színeről, de a vallás s az ezzel kapcsolatos szertartás megmaradt mindig a nép életében s ezt onnan kirtani nem lehet.

A román egymagában így szólt: — Románnak születtem, így értem apámat, anyámat, ebben a viseletben, szokásban, szertartásban; ő tanított engem, hogy: „féljed az Istent, s tiszteld a papot!“ Tehát a román nép már kis korában megvan szülői által tanítva az isteni félelemre s a papság iránti tiszteletre.

Ezen népnél a nomád életrend volt mindig a legkedvesebb foglalkozás, — egy pásztori bot s furulya meghozta minden örömet s ha juhnyáj mellett lehetett télenyáron át, a legboldogabbnak érezte magát. Az anyja fonta-szötte posztóból készült harisnya, kabát s ráadásul egypár bocskor és sapka minden vágyát kielégítette s többre nem vágyott; még az írást sem kívánta elsajátítani, de azért a rováson a legbiztosabban vezette a számtani miveletet, — neki csak 10-ig tartott az összeadás — itt egy keresztalakú rovással a két egyforma kis fán megvolt a földes ur és közte a tiszta számadás; igen, mert az egyik fát a gazda, a másikat a pásztor tartotta evidentiában. Perről még álmot sem láttak.

A román nép mindig félt az iskolától, de főként ennek terheitől, ő azt tartotta szem előtt: „Minek az iskola és tanulás? hiszen papot nem csinálók fiamból! Elég ha annyit tud, mint én. Hárman voltunk apáknak gyermekei, de nem tudnánk elég hálát adni a jó Istennek, hogy apánk nem tanult volt írni meg, ma rég házberes házba laknánk, ha apánk írni tanult volna! Igen, mert jószívűsége folytán a váltók aláírásával mindenünket elvették volna, de így hála az ég urának a magunkéba lakunk. A román nép a család alapításánál is mindig körültekintő volt; ő csak saját fájából szeretett nőt vinni be a házhoz, neki sem szász, sem izraelita nem kell, de ezenkívül régen nem is tartották szerencsésnek azt a házasságot, ha a leánytelőre el nem lophatták!

Ma már nem így megy a páros élet megkötése.

Némely vidéken nem az ifjak kötik a házasságot, hanem az atyák, — és pedig korcsmán jóborozás közben. — Így szól a fiu apja a leány apjához: mennyi pénzt adsz, ha fiammal elvitetem leányodat? — az alku foly s ha létre jön az egyezés, megy az apa leány nézni s kéri s rövid időn a pénz lefizetésével — mely az ifjaké — kész a vig élet. Nig ellenben ha nincs egyezés, marad minden úgy, a hogy volt. Sem a fiu, sem a leány nem tudnak egymásról.

A telepítvényes havasi román nép közt a házasság mindig nagy pompával tartatik meg. A násznép, — összegyűl úgy a fiu, mint a leány szülői házához, itt esküvés előtt a fiu fel ül elkészített, felcífrázott lovára, a násznép elő áll: egy tányérra sőt és kenyeret téve, az apa így szól a fiához:

— Vedd fiam e kis sőt és kenyeret! Adjon Isten a mig élsz életedben sőt és kenyeret. A só jelképezze fátárságot, a kenyér pedig jólétet! Kezdedbe adom ezt a botot, én is ezt örököltem apámtól, neked is ezt adom. Adjon Isten ezen bot után akármerre jársz — szerencséd; légy Isten felő és felebarát szerető, mert csak így lehetsz boldog e földön.

Ezen hagyományos ősi eljárás után lehet-e föltételezni, hogy a román nép rossz hazafi, avagy neki rendkívüli vágyai volnának — soha! A társadalom van hivatva tehát a szabadság, egyenlőség, testvériség elvénél fogva, megértvén egymást, megoldani a nemzetiségi kérdést s a népek között állandó összetartással boldoggá tenni szép magyar hazánkat!

HIREK.

AZ ÉLET.

Gondolkozom: mi az élet?
Több rosszat ad, mint jót, szépet...
S ha küzdelmünk célhoz fírad,
Kinoznak az ujjabb vágyak.

Gondolkozom: mi az élet?
Csupa önzés, csupa érdek...
A hit, haza, barát, testvér,
Maholnap tán semmit sem ér.

Tudom én már, mi az élet:
Régi erkölcs semmivé lett!
Pedig ha ez föl nem támad,
Veszni látom a hazámat...

Fülei Ss. Lajos.

— **Gagyhy Dénes** pozsonyi állami főreáliskolai r. tanárt, lapunk kiváló munkatársát, a budapesti II. ker. áll. főreáliskolához a vallás és közoktatásügyi miniszter áthelyezte. A jeles tanár és író, valóban megérdemli, hogy e kiténtetés-számba menő áthelyezésben részesül.

— **Uj jegyző.** Székelydobón most folyt le a jegyzőválasztás, amely Felcsér Lukács egyhangú győzelmével végződött. Felcsér ezideig Kányádon volt jegyző.

— **Kinevezés.** A marosvásárhelyi itélőtábla elnöke Dr Zonda Gergely helybeli törvényszéki joggyakornokot díjas joggyakornoknak nevezte ki.

— **Tanítók államsegélye.** A vallás s közoktatásügyi miniszterium fi-

SÁNOS UTÓDÁNA

ZENKOVITS

RI DIVAT-CIKKEK

leszállított árban kaphatók.

Kobrak-cipők

legszebb kivitelben, ugyanott

gyelmezte a közigazgatási bizottságot, hogy a községi és hitfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanítók fizetésének 1907. július 1-től kezdődő kiegészítésére csak azon esetben engedélyez államsegélyt, ha a kérvényeket kellőleg felszerelve folyó évi március 15-ig a miniszteriumhoz beterjesztették. A tanítók érdekében tehát ezen rendeletre az iskolaszékek figyelmét felhívjuk.

— **Ülések a vármegyebázán.** A vármegyén két bizottság is ülésezett az utóbbi napokban. Az egyik, az iparfejlesztő bizottság 22-én tartotta ülését Ugron Ákos főispán elnöklété mellett s az évi számadásokat tárgyalta le, ugyancsak a múlt éveket is, amelyet a kereskedelmi miniszterhez terjesztenek föl. Kedden az erdészeti bizottság ülésén kisebb érdekességű folyó ügyeket intéztek el.

— **Uj gazdakör.** Szolokma községben a napokban alakult meg a gazdakör. Az új egyesület 34 tagot számlál. Az alapszabályokat a vármegye most terjeszti föl a belügyminiszterhez.

— **Gyermeknapok Udvarhelymegyében.** A múlt évben országszerte nagy érdeklődés, rokonszenv nyilvánult meg a gyermeknapok iránt, amely szép sikerrel járt Udvarhelymegyében is. A belügyminiszter most leiratot intézett Ugron Ákos főispánhoz, amelyben felhívja, hogy a gyermeknapok ezidei megtartásáról intézkedjék. Egyben arra is fölkéri a főispánt, hogy a gyermekvédelem intenzívítása érdekében helyi állandó szervezetet létesítsen.

— **Uj postaügynökség.** Jövő hónap 1-én ismét új postaügynökség nyílik meg vármegyénk területén. Ugyanis, mint a kolozsvári posta- és táviratigazgatóság lapunkat értesíti, a kereskedelemügyi miniszter által engedélyezett postaügynökség Kányád községben 1909. március 1-én megnyílik. Kézbesítő kerületébe pedig Kányádon kívül Jásfalva és Petek községek oszthatnak be. A postaügynökséget Nagy Zsigmond kányádi községi bíró fogja kezelni.

— **Székely háziipar.** A Homoródmáson szervezett háziipari felfaragó tanfolyam — mint onnan lapunknak írják — már eddig is szép bizonyítékát nyújtja a székely nép ipari ráteremtésének s az ily tanfolyamok életrevalóságának. Alig 4 hete, hogy a 18 fiatal székely gazda és legény munkába állott és az elért eredmény már is örömmel tölti el nemcsak a résztvevőket, hanem az egész község népét is. Az a 18 fiatal székely rövid idő alatt egy egész kiállításra való gazdasági és háziipari eszközt produkált vasszorgalmával. A raktárhelyiségben kézvánpadok, gyalupadok, szának, targoncák, taligák, szekerek, ekék és minden elgondolható gazdasági és házi eszköz akkorra mennyiségben van összehalmozva s nagyobb részt már oly pecizitással és csinnal kiállítva, hogy azok látása valóban gyönyörrel tölti el a szemlélőt. A tanfolyam vezetője Kovács Ferenc kocsigyártómester nemcsak arról tesz bizonyosságot, hogy a maga iparában kiváló szakértő, hanem arról is, hogy igen ügyes vezető talentum. Kora reggeltől késő estig folyton ott sürgő-forog tanítványai körében, tanítgatva, intve, buzdítva, utasítva min-

deniket a szükséghez képest. Ennek tulajdonítható nagyrészt az, hogy minden egyesnek a munkáján napról-napra észlelhető a tanultság és gyakorlati ügyesség fejlődése. A székelyföldi miniszteri kirendeltség az ily tanfolyamokkal hatalmas lendületet ad a székely háziipar fejlődésének. Elismerés illeti Dorner Béla udvarhelyvármegyei miniszteri megbízottat, aki lankadatlan szorgalommal s kiváló ügybuzgalommal fardozik vármegyénkben e tanfolyamok szervezésén s e téren már eddig is páratlan sikert tud felmutatni. Reméljük, hogy ilyen és ehhez hasonló intézményeivel kiépíti azt az utat, melyen a székely nép fia önként és örömmel fognak visszajönni Amerikából, a jövő nemzeti nagyság erős várainak megépítésére.

— **Iv lámpa-pusztítás.** Az utóbbi időben gyakran ismétlődik utcáinkon a közvilágítás szolgálatában álló városi ivlámpák megcsonkítása, összetörése. Eddig már négy ivlámpát törtek össze. Miután az ilyen és ehhez hasonló cselekedetek legkevésbé sem mutatnak józan észre, annál kevésbé pedig műveltségre, azt kell higgyük, hogy valamely éretlen tascó követi el azokat. Rendőrségünk éber figyelemmel őrködik s hisszük, hogy előbb utóbb kézre kerül a jómadár...

— **Fegyelmi vizsgálatok.** Kriza Sándor homoródmási állami elemi iskolai tanító ellen, több rendbeli szabálytalanság miatt a közigazgatási bizottság a fegyelmi vizsgálatot elrendelte. — Az oroszhegyi községi előjáróság ellen a fegyelmi vizsgálat szintén elrendeltetett, mert mindennapi tanköteles leány részére cseledekönyvet állított ki s a tantermet a járványos betegség után nem tisztított meg.

— **Nem fűtik a vicinálit.** Azok, akik mostanában vicinálison igyekeztek Segesvárra, vagy viszont, arra a kellemetlen tapasztalatra jutottak, hogy a kocsikat a vonat megindítása előtt egyáltalában nem fűtik s az utazó közönség dideregve, feltűrt gallerral kénytelen várni — amíg a lehellete nem látszik a kocsikban. Ez irányban több oldalról tettek panaszt nálunk s mi ezt annál gyorsabban adresszáljuk a vasut-társasághoz, mert akkor, mikor a harmadik vonatpár által a modern fejlődés felé halad a vasut, igazán nem célszerű ilyen apró és könnyen orvosolható kellemetlenségekkel felkelteni a közönség haragját.

— **Testvérnyilkosság a megyében.** Csak nemrégiben adtunk hírt róla, hogy rablógyilkos merénylet történt Udvarhelymegyében s most ismét gyilkosságról kell beszámolnunk a vármegye közbiztonsági viszonyainak nem a legszebb bizonyítéka képpen. A gyilkosság egyébként a rendes sablonos halállal végződő korcsmai összekoccanások közé tartozna, ha az nem adna sajnálatos érdekességet neki, hogy testvér támadt testvérré s verte agyon bátyját. A véres eset vasárnap este történt Vágáson. A korcsmában nagy társaság mulatott együtt, köztük volt a két Szabó testvér is: Dénes és Ákos. A két legény addig sem volt éppen a legjobb viszonyban egymással s most aztán kitört a düh belőlük. Részeg fővel kaptak össze s így történt, hogy a fiatalabbik, Szabó Ákos botot ra-

gadott s leütötte vele Dénest. A szerencsétlen ember csakhamar kiszenvedett. A gyilkos testvért letartóztaták s az esetről jelentést tettek a székelyudvarhelyi ügyészségnek is. A meggyilkolt legényt kedden boncolták fel.

— **Multság Lövétén.** Lövete nagyközségben minap a tanítótestület rendezése mellett jótékonycélu színelőadással egybekötött táncestélyt tartottak. Tóth Ede 3 felvonásos színműve a „Tolonc” került színre összhangzó előadásban. A műkedvelők valamennyije sűrű és zajos tetszésnyilvánításban részesült. Bodosi Antalné Krizsa szerepében előadott élethű játékkal az érdeklődést mindvégig ébren tartotta. Ördög Sárát Asztalosné Bernát Ilona adta kiváló tragikai erővel. Angyal Liszkát Lázár Mariska alakította vonzó üdeséggel. Az énekszámokban hangjának szépségével gyönyörködtette hallgatóságát. Sata Juliska, Kiss Rózsika és Czákó Annuska a 3 zsidó lányt nagy ügyességgel játszotta. Mrawcsák Johann vándorlegény személyesítője oly alakítást nyújtott, amely hivatásos színésznek sem válnék szégyenére. Egyébként a többi férfiszereplők is minden várakozáson felül álló sikerrel oldották meg feladatukat. Előadás után táncra perdült a közelből is szép számban összerereglett előkelőség s pezsgett a jókedv kivilágos virradatig. Az estély fényes erkölcsi sikere mellett az anyagi haszon sem ad éppen panaszra okot. Fesztelen jókedv és bensőséges együttérzés jegyében zajlott le, ami örvendetes jele annak, hogy azok a korlátok, melyeket a lövetei közéletben jóideig pusztított torzalkodások emeltek, immár ledültek s ezzel az áldásos munka mesgyéje felé a közeledő lépés megtörtént. Az estély 145 K tiszta jövedelméhez felülfizetéssel hozzájárultak: Péter János 5 K 40 f, Elekes Nándor 2 K 40 f, Konrad Antal 2 K, Plát József 1 K, Hazai Örmester 1 K, Szabó Örsvezető 1 K 40 f, Dávid Jakab 1 K, Asztalos Örmester, Márkus Sándor, Zsigmond Márton, Berkecziné, Lukács, Sztojka, Ferencz Lajos, Kassai, Márton István, Tuzson János 40—40 f-el, amiért ezuton is hálás köszönetet mond a rendezőség.

— **Mig a készlet tart.** A felszámolás alatt álló fogyasztási szövetkezetnél a míg a készlet tart beszerzési áron kaphatók: kávé, tea, cacao, likőrök, fűszerek, conservek, denaturált szesz, bor- és főzött ecet, szappanok, meszelők, seprők, pótkávé, gyufa, linoleum stb. Mint-hogy a tagok érdeke, hogy az árukészlet mielőbb elfogyjon, felhív mindenkint a vásárlásra az igazgatóság.

— **Elszámolás.** A polgári önképző és segélyező-egylet által rendezett jelmezes-estély úgy erkölcsileg, mint anyagilag jól sikerült. Összes bevétel 470 K, maradvány közel 290 K. Az estélyen felülfizettek: Csillag József 3, Szentpétery Károly 1, Szent-Arjád 1, Dénes Ferenc 2, Fábián Ferenc 2, Csató Imre 1, Becsek Aladár 1, Szöllősi Ödön 1, Fernengel Gyula 1, Pék József 2, N. N. 40 f, Ince 40 f, ifj. Kassay Gyula 20 f, Szeles Miklós 20 f, Ernst György 20 f, Basa Margit gyűjtése 1 K 50 f. Fogadják érte az egylet hálás köszönetét. Továbbá egy vi-

rágáros leány, ki kedves csokraival 11 K 56 fillért gyűjtött és egy cigány nő jelmezes, ki 1 K 99 fillért. Szintén fogadják egyletünk hálás köszönetét.

— **Tenyészállat-vásár.** Segesvár városának mai számunkban levő hirdetményét az érdekelt gazdaközönség figyelmébe ajánljuk.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL*

Tekintetes Szerkesztő ur!

A „Székely-Udvarhely” folyó évi január 24-iki számából olvastuk, hogy a marosvásárhelyi iparkamara, a szegény iparosok számára 180 koronát küldött, hogy karácsonra meleg ruhát vegyenek nekik. Ehez a 180 koronához az iparfejlesztő bizottság még 100 koronát adott a vásárlással megbízott bizottságnak, azzal a világos kijelentéssel, hogy lehetőleg helyi iparosoktól szerezzenek be ruhákat. Ez a bizottság, a melynek Kovács Dániel ref. tanár volt az elnöke, dacára annak, hogy itt helyben öt vagy hat olyan iparos van, a kik kizárólag ilyen olcsó ruhával kereskednek vagy dolgoznak, mégis az idegen zsidó ruha-árusoktól szerezte be ezen cikkeket kétszeres áron, mint ahogy itt megkapták volna. Mi nem kutatjuk azt, hogy Kovács Dániel ur miért haragszik a helybeli iparosokra. Azt sem, hogy miért nem várta meg a bizottság más két tagját is a vásárláskor; azt se, hogy a ruhákat miért vitték be titokban az iskolába jó reggel; azt se, hogy a főispán ur határozott kívánására miért nem vásárolt helyi iparosoktól. Csak azt követeljük, hogy azon szegény fiuknak, akiknek kétszeres áron vett ruhát, térítse vissza a különbözetet, mert egy olyan darab ruhát, a melyért 12 koronát adott, nálunk megvehető volna 6 koronáért. Hogy a tanár ur a helyi iparosok iránti gyűlöletéből olyan gálánt volt, hogy a ruhákat kétszeres áron vette, az lehet az ő öröme, de hogy sok szegény fiu ruha nélkül maradt, az meg a mi bajunk.

Igazán sajnálattal kell, hogy kijelentsük, hogy az a válaszfal, a mely az udvarhelyi polgárság és a helyi urak egyrésze közt emelkedik, a helyett, hogy leomlana, mindig, de mindig emelkedik. Nekünk e falon innen a megalázás, a nagy pótdó és az örökös fizetés, tullel pedig a nagy követelés jut osztályrészül.

A szabó-ipartársulat megbízásából:

Szabó József.

* E rovatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak a beküldő felelősségére. Szerk.

A makacs meghülést

és köhögést gyorsan enyhíti a SCOTT-féle Emulsio.

A Scott-féle Emulsio

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét a halászt — kérjük figyelembe venni.

annyira kellemes ízű, hogy azok, a kik nem bírják el a közhölgés csukamájolaj ízét, könnyen, sőt élvezettel táplálkoznak a

SCOTT-féle Emulsio-val.

Azonkívül a Scott-féle Emulsio sokkal jobb hatású az egészségre.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f. Kapható minden gyógyszerárban.

Bélyegzők megrendelésre mindenféle kiviteiben bárhova a legpontosabban szállíttatnak Betegh Pál könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhely.

SZÉKELY-UDVARHELYI HÍR-
 LAP ÉS KÖZÖNSÉGI
 SZERZŐMUNKÁK
 SZERKESZTŐJE
 SZÉKELYUDVARHELYI
 HÍR-
 LAP ÉS KÖZÖNSÉGI
 SZERZŐMUNKÁK
 SZERKESZTŐJE

93—1909. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bír. végrehajtó ezennel közzhírré teszi, hogy a székelyereszturi kir. járásbírósnak 1908. évi V. 453/1. sz. végzése folytán Dr. Valentsik Ferenc székelyerudvarhelyi ügyvéd által képviselt Székely juhturógyár és hizlalda részvénytársaság székelyerudvarhelyi felperes részére 47 K tőkekövetelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 5250 K-ra becsült ingóságokra a a székelyereszturi kir. járásbírósnak 1909. V. 61/4. számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Szederjes községben leendő megtartása határidőül 1909. évi március hó 9-ik napján délelőtt 10 órája kitűztetik, amikor a bíróság lefoglal 10 ezer cserép, 2 kanca, 1 kocsi, téglák, takarmány s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az árverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulirt kiküldött írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Székelykeresztur, 1909. február 16-ik napján.

Szalontai Albert.
kir. bír. végrehajtó.

Hirdetmény.

Segesvár városának kormányhatóságilag engedélyezett

tenyészállat-vására

foljó évi március hó 12 én fog az új marhavásártéren megtartani.

A vásár alkalmával a város által díjak 700 korona összegben tognak kiosztatni.

Helypénzek vagy más díjak nem szedetnek.

Díjakban csakis azon Nagy-Küküllővármegyei tenyésztők részesíthetők, kik bizonyítvánnyal igazolják, hogy a díjazandó állat legalább háromnegyed év óta birtokukban van.

A városi tenyész-állatvásárral kapcsolatosan a segesvári járási főszolgabíró külön hirdetménye szerint járási tenyész-állatdíjazás is fog megtartani.

A marhalevél feltétlenül elhozandó. A vásár alkalmával községek és földbirtokosok tenyész-állatokbani szükségletüket fedezhetik.

Segesvár, 1909. február hóban.

A városi tanács.

Pollitzer sérvambulatórium

nyilvános orvosi rendelő-intézet sérvbajosok, ferdeénnöttek és amputáltak részére.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. sz., félmelet.

Az intézet szakorvosa bárkinék teljesen díjtalanul rendelkezésre áll. — Az orvosi vizsgálat igénybevétele vásárlásra nem kötelez.

Orvosi ellenőrzés! Mérsékelt árak!

Egyéni speciális kezelés!

Szabadalmazott sérvkötők már 5 koronától feljebb.

Vidéki megrendelések az intézet szakorvosa által lelkismer-tesen felülvizsgálatnak a pontosan és legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

Hygienikus cikkek a legfinomabb minőségekben orvosiilag ajánlva és sterilizálva. — Feltétlenül megbízhatók. Tucatanként 2—16 koronáig.

Ugyanott most jelent meg: „Az ember egészsége” című orvosi mű, mely kizárólag a sérvbajjal, annak el lenszereivel és kezelésével foglalkozik. E munkát bárkinék díjtalanul és zárt borítékban küldi meg az intézet igazgatósága.

BOR!

Fernengel Gyula székelyerudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

— Családja egészségét szíven viselő háziasszony ecetszeszt, mely különben is lassan, de biztosan ölméreg — nem vásárol.

HIRDETÉSEK

A hirdetések gondos átolvasásáért önnek valószínűleg hasznára lesz.

Nyomdász - tanuló-

nak 2—4 középiskolai osztályt végzett fiút felvessz. Betegh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató intézetébe

Eladó beltelek. Székelyudvarhelyt, Bathory-ut 2. sz. alatt levő épületes beltelek eladó. Értekezni Pálhegyi Mózes agyagfalakossal lehet.

Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szervezésében szívesen segítünk; kívánatra kislét is beszerzünk.

Kitűnő főzött
ECET
nagyban és kicsinyben, allandóan előnyös árak mellett kapható
Csia-alázs
ecetgyárban Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca (ezelőtt Cigány-utca) 22. szám alatt.
!!! Jó minőségű honti gyártmány!!!

forduljon minden érdeklődő, ki szívet fektet a fajtisza anyagára.

Gyümölcsfák, disz- és kerítés- és növények

Nemes szőlőcsemetekben nagy készlet.

SZŐLŐOLTIVANYOK európai, amerikai sima és gyökeres vesszők. Arjegyeket innen küld

FISCHER és Tarsai.
faiskolák és szőlőoltványtelepek.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legerjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kartyák, gyász-**Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, leveledpapírosok stb. Nagyválaszték tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kartyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok.

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kartyapapírok.

Lemezpapírok minden súlyban hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzőkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, elpirási és rondírási minták, Olcsó legyező-faldiszek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémhől. Bortárcák pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. **Ironok**, fekete, színes és másoló-ironok, notes ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. **Kréták**, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és **csomók**. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomok, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhől, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyerudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elem népskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató deszkák, olaj-szfesték minden szintben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-eszme, íromappák. Legjobb dörzsmézők, gummiszalagok. — Rajzszögek szőnyegszögek, kapcsok stb

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1909.